

بسم الله الرحمن الرحيم

تدبر در قرآن

سوره مبارکه جن

استاد ضرابی

جلسه ششم ۱۴۰۲/۱/۴

آیه شریفه: «وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا (۱۸) - و مساجد ویژه خداست پس هیچ کس را با خدا خوانید (۱۸)»

کدام نعمت است که مسجد و ساجد خدا نیست؟!

« وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا - مساجد از آن خدا است، در این مساجد احدی را با خدا نخوانید؛» باید گفت منظور از «مساجد»، در این آیه ابتدا: مسجد الحرام و سایر مساجد و تمام مکان هایی است که انسان در آنجا نماز می خواند و برای خدا سجده می کند.

پیغمبر (صلی الله علیه وآله) که فرمود «جُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَ طَهُورًا» - تمام روی زمین، سجده گاه و وسیله طهور (تیمم کردن) برای من قرار داده شده» (وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۹۷۰، حدیث ۳) و این آیه اشاره است به اعمال مشرکان عرب و مانند آنها که «خانه کعبه» را بتکده ساخته بودند و به اعمال مسیحیان منحرف که به سراغ «تثلیث» رفته و در کلیساهای خود خدایان سه گانه را می پرستیدند، قرآن می گوید: تمام معابد، مخصوص خدا است و در این معابد، جز برای خدا سجده نمی توان کرد و پرستش غیر او ممنوع است. البته در هر مسجدی و در هر جایی که انسان نماز می خواند، اگر انگیزه عبادت بجز خدای یکتا چیز دیگری باشد، مشمول نهی آیه قرار می گیرد. مانند شهرت و جاه طلبی ها و اغراض شیطانی دیگر.

باغ دلارا ، مسجد گلهاست رواق مسجد ، گنبد میناست

باید توجه داشت که مفهوم آیه این نیست که در غیر مسجد می توان غیر خدا را خواند؛ بلکه به طور کلی بدن انسان که در تصرف نفس است و نفس که در احاطه روح است به همین ترتیب هر مرتبه پایین نسبت به مرتبه بالاتر وجود انسان و عالم، به یک نظر مسجد و ساجد است. «النَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ» (الرحمن/۶)

سجده کنان رویم سوی بحر هم چو سیل بر روی بحر، زان پس، ما کف زنان رویم

اعضای هفتگانه سجده مسجد است؛ این اعضاء را تنها برای خدا باید بر زمین گذاشت و برای غیر او جایز نیست، چنان که در حدیث معروفی از امام جواد (علیه السلام) نقل شده است که: «معتصم عباسی» در مجلسی که فقهای اهل سنت در آن جمع بودند سؤال کرد: دست دزد را از کدام قسمت باید برید؟ بعضی گفتند: از مچ و به آیه تیمم استدلال کردند. بعضی دیگر گفتند: از مرفق و به آیه وضو استدلال کردند، «معتصم» از آن حضرت (علیه السلام) در این باره توضیح خواست، امام (علیه السلام) نخست از او خواست از سؤال خود صرف نظر کند، و چون اصرار کرد، فرمود: آنچه گفتند همه خطا است، تنها باید چهار انگشت از مفصل انگشتان بریده شود و کف دست و انگشت شست باقی بماند. هنگامی که «معتصم» جویای دلیل شد، امام (علیه السلام) به کلام پیغمبر (صلی الله علیه وآله) که سجود باید بر هفت عضو باشد: پیشانی، کف دو دست، دو سر زانوها و پاها استدلال کرد و

سپس افزود: اگر از مچ یا مرفق بریده شود، دستی برای او باقی نمی ماند که سجده کند، در حالی که خداوند فرموده «وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ»؛ (یعنی این اعضای هفتگانه مخصوص خدا است) و آنچه مخصوص خدا است نباید قطع کرد، این سخن اعجاب «معتصم» را برانگیخت، دستور داد بر طبق حکم آن حضرت دست دزد را از مفصل چهار انگشت ببرند. «(وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۴۹۰، ابواب حد السرقة، باب ۴، حدیث ۵) البته به همین مضمون، احادیث دیگری نیز نقل شده است. (نور الثقلین، ج ۵، ص ۴۳۹ و ۴۴۰) ناگفته نماند که اگر «سارق» برای دفعه دوم دزدی کند (بعد از آن که حدّ بر او جاری شده باشد) استحقاق داشتن این اعضاء را هم از دست می دهد و قسمت جلو پای او قطع می شود. همچنین است شخص «محارب با خدا و رسول» با توجه به معنای کلی مسجد، نتیجه می شود که ذکر اعضای سجده، به معنای آن نیست که گوش و چشم و قوه عاقله، قلب و سایر اعضاء از مصادیق مسجد به معنای گسترده آن نیستند. «القلب حَرَمُ اللَّهِ، فَلَا تُسَكِّنُ حَرَمَ اللَّهِ غَيْرَ اللَّهِ» - امام صادق علیه السلام فرمود: دل حرم خداست، پس، جز خدا را در حرم خدا مَنِشان! «(جامع الأخبار: ۱۴۶۸/۵۱۸) پس نباید هیچ نعمتی را در راه غیر خدا به کار گرفته شود.

هر دم که سر به سجده اخلاص می نهی روشندلی ز یاد خدا می دهد نماز

چون بشنوی صلاّی مؤذن، شتاب کن کز بارگاه قدس ندا می دهد نماز

صلی الله علی محمد وآله